

חשיפת גופות קורבנות הכיבוש

Discover and burial of victims corpses

בחזרה לדף הקודם

Previous

next

חשיפת גופות הנרצחים [יהודים ופולנים] בקבר אחים ביער ראפה 1 ק"מ מהעיירה בשנת 1946.

Exposure Jewish and Polish of victims corpses in a common grave in the Rapa forest one kilometer from Bilgoraj [1946].

איתור וחפירת קבר האחים

Sighting and **diggings of
the common grave**

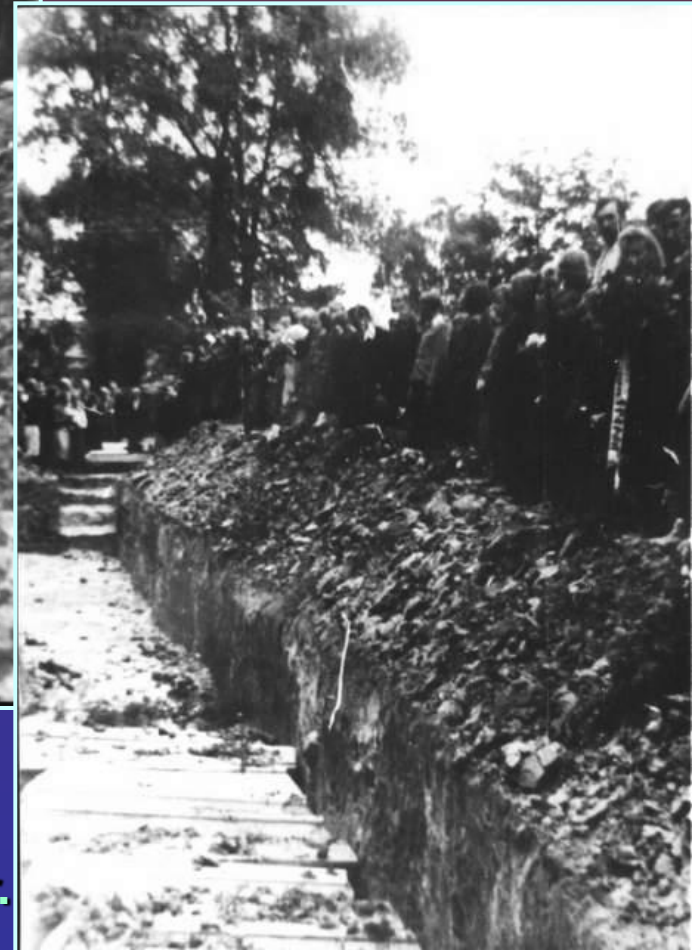
הוצאת גופות הנרצחים

Removing the bodies of
the murdered

[next](#)

[prev.](#)

הלוויות רשמיות של גופות הנרצחים שנחשפו, מקום הקבורה
בבית הקברות הנוצרי ליד הגשר של הנהר הלבן.

[next](#)

[prev.](#)

Official funerals to the bodies of the murdered in the
Christian cemetery near the bridge of the white river.

גאולת המתים – "אקסהומציה" [ההוצאה מן הקברים]

next prev.

יהודה שארף, בן-ציון רוזנבוים, יואל לנגבורד וחיים שטרן
מתוך ספרו של א. קרונברג "חורבן בילגוראיי" עמ' 315-318
תרגום: ישראל בר-און

"דף מפואר רשמו יהודי שארית הפליטה הבילגוראיים בדברי הימים. ביוזמתם של מספר יהודים מקומיים: שארף יהודה, רוזנבוים בן-ציון מוורוצלב, ויינברג שלמה, ברון מלודג', שטרן חיים, יואל לנגבורד, ולאמל וידרפלץ משצ'צ'ין. מבלי להתחשב בכך שבסביבה הבילגוראית התרחשו בקביעות התנפלויות של אנשי אה-קא [פרטיזנים פולניים אנטישמים] נסעה המשלחת במסירות נפש כדי לקיים את העבודה הקדושה. כבוד למתים וכבוד לאותם שנותרו בחיים! סוף חודש נובמבר 1948, הגענו לבילגוראיי. העיירה הייתה שרופה לחלוטין, לא נותר בה יהודי, הרחובות היו ריקים, מרוצפים במצבות. קולותיהם המצלצלים של ילדים יהודיים לא נשמעו עוד. העיר הייתה תוהו ובוהו, בית הקברות היה חרוש, החומה הייתה הרוסה, הכל נמחק, בית הכנסת ובתי המדרשות הרוסים, לא נשאר סימן שלאורך מאות שנים היה כאן ישוב יהודי. ללא מחשבה נוספת התחלנו בעבודה הקדושה, שכרנו לעזרה פועלים נוצרים שעזרו לנו ושהצביעו בפנינו על המקומות בהם נרצחו יהודים בילגוראיים. בפעם הראשונה הוצאנו בערך 90 קרבנות. ראשונה הוצאנו את גולדה שטורם [שטארם], מונחת הייתה בארגז מעט מאחורי תחנת הקמח הקטנה [קליינעם מילכל]. הגיע הנגר גילבסקי [סטאליאר גילעווסקי] וסיפר לנו היכן מונח יקותיאל פעסט, הוצאנו אותו מקברו, הוא היה מונח ליד הכניסה ליער הזמושצ'אי [זאמאשטשער וואלד]. ביער דולער [דולער וואלד], מקום ששימש כאתר עבודה של מיידנק, משם הוצאנו 27 אנשים. ביער בויאר [באיארער וואלד] הוצאנו את הגברת זילברפיין. בקוצולקים בין הסמולסקים [קאצולקעס], צווישן די סמולסקים] הוצאנו קבר בתוך מים, שכבו שם 20 גויות בשורות זה על גבי זה. מהרטיבות נדבקו הגופות זה לזה והיה הכרח להוציאם בעזרת קלשונים, שם הוצאנו את משה מאדעל עם אשתו ובנותיו, את הטאבערס, את הדארנבוסטס [די פיפעלערך] ואחרים. ממול לתחנת 'ראפה' ליד סקיבי, הוציאו בין 40-50 מתים, ליד התחנה הוצאנו את בנו של יעקב גרינאפל [פון די אלעיארניע]

בפעם השנייה - לקחו חלק במבצע: יהודה שארף, יואל לאנגבורד, אברהם גלאנץ, לעמל וידרפלץ, ישראל זילברצוויג והרשל זילברפיין. ליד חצר רוזשנובקר [ראזשנאווקער הויף] הוציאו את יהודה טאבער. ליד מנסרת ווליאנס [וואליאנעס טארטאק] הוציאו גבר [היה זה צריך להיות אברהם שארף]. ליד הרוזשנובסקים, בקרבת בית הקברות הנוצרי, [ראזשנאווקיס, לעבן צמענטאזש] הוצאנו מתים. במורד מאציאכן ליד הנהר, לאחר עבודה מיגעת הוצאנו את צביה קליקשטיין עם ילד, בשניהם ירו שם.

בפעם השלישית - לקחו חלק במבצע: יהודה שארף, ברונר, יואל לאנגבורד.

ליד היצעל, הוציאו את הלל ינובר [יאנאווער] ושמעון בין. ליד המעיין [שטאק] הוציאו את שלום גליקלערך. 'בראפה' ליד זבטובסקין [זאבאטאווסקין (סטעמפלופקע)] הוציאו את אשתו של אברהם שארף ובתם, את שמואל ויאנטשע, את הגרשטענמאנים – כל המשפחות, שם הוצאנו רק עצמות, חיות היער אכלו את כל השאר. מתחת לערמות הוצאנו את משה בויס. ביער פבריקנט [פאבריקאנט'ס וואלד (די סענדלארקעס)], הוציאו את יעקל כהן, חתנו של גרינאפל ואת לייבטשע קצנברג.

את כל הקרבנות המתים אספנו וקברנו בבית הקברות."

Redemption of the dead- "Exhuming" (Taking out of the graves)

Monica Adamtchek Grabowski is a Professor of Yiddish and Yiddish Literature at the University of Lublin and an impressive and refined woman who's Yiddish is the delight many Jews would want to be blessed with. We became acquainted when she approached me and asked for materials and help for a project she was hired to do by the Bilgoraj Singer Association- the translation of Avraham Kronenberg's book 'The Destruction of Bilgoraj' from Yiddish to Polish. I met the woman in Lublin, there was an exchange of letters between us, and I filled her request for materials necessary for understanding the book and deciphering photographs. Monica sent me some photographs from the book and asked to know their meaning. Some of the photographs state the page of the book in which they appear. I looked at the matching chapter and read it thoroughly. The chapter discusses a group of Jews who traveled to Bilgoraj in 1948 and, with the help of local hired Poles, they have located places in which the town's Jews were murdered and brought them to burial at the local Jewish cemetery. I added the numbers reported in the chapter and counted at least 209 bodies, I say 'at least' because the chapter also tells about bones of more dead found at the Rappa forest, bones and not bodies since the forest's animals left nothing but dry bones that were scattered all over.

Here is the chapter's translation: (names of places mentioned in this testimony indicate that members of this delegation are familiar with all the sites. They use the words 'by this or other place', names of places and part of the Christian names. These names will be meaningless to those who don't know the town. That is why I write the name in their original form as it appears in the book, making sure I don't disrupt the name and hurt authenticity.)

EXHUMING

Yehuda Scharf, Ben-Tsion Rosenboim, Yoel Langbord and Chaim Shtern

From A. Kronenberg's book "The Destruction of Bilgoraj" pp. 315-318

A splendid chapter in the history was written by the remnant of the Bilgorajans and initiated by a number of local Jews: Scharf Yehuda, Rosenboim Ben-Tsion from Wroclaw, Weinberg Shlomo, Bron from Lodge, Shtern Chaim, Yoel Langbord and Lemel Veiderpelz from Szcieszcin.

Ignoring the fact that in the vicinity of Bilgoraj there were constant attacks of the A.K. members (Polish Anti-Semite Partisans), the delegation traveled with faithful intent to perform the holy task, a tribute to the dead and a tribute to those who survived!

[next](#)

[prev.](#)

We arrived in Bilgoraj at the end of November 1948. The town was completely burnt, not a single Jew remained. The streets were empty, paved with tombstones. The chiming voices of Jewish children were no longer heard. The town was in chaos, the cemetery was plowed, the wall destroyed, all was erased. The synagogue and places of Torah study were ruined. Not a single sign that a Jewish settlement had existed here remained.

With no further thought we began our holy task. We hired the help of Christian workers who assisted us and pointed to us the places where Bilgorajan Jews were murdered. At the first time we exhumed about 90 victims.

First we took out Golda Shtorm. She was lying in a crate behind the small flour mill. The carpenter Gilawski arrived and told us where Yekutiel Fest was laying. We took him out of his grave. He was placed by the entrance to the Zamoszer Forest.

From the Doller forest, a place used as a work site of Majdanek, we exhumed 27 people. From Boyar forest we took Mrs. Zilberfine. We found a grave inside water at the Kutsulkes among the Smolskis. Twenty bodies were laying there, one on top of the other. The water made them stick and it was necessary to take them out with pitchforks. There we found Moshe Madel with his wife and daughters, the Taveres, the Darenbosts, and others.

The Second time

Those who participated in this operation: Yehuda Scharf, Yoel Langbord, Avraham Glantz, Lemel Veiderpelz, Israel Zilbertsweig and Herschel Zilberfine. Yehuda Taver was taken out near Rososhnovker's yard. Near Valianes' sawmill a man was exhumed (it should have been Avraham Scharf).

We took out other dead near the Roseshanowkis, close to the Christian cemetery.

On the slope of the Matsiakhen by the river, following an exhausting work we exhumed Tsvia Klickshtein and a child, both were shot there.

The third time

Those participating in the operation: Yehuda Scharf, Brunner, Yoel Langbord.

Near Hitsel they took out Hillel Yanover and Shimon Binn. Shalom Glicklach was taken out by the spring.

At the 'Raffa' near Zbatovaskin Avraham Scharf's wife and daughter, Shmuel Viantche, Gershtanmans- all the families were taken out. There we found only bones. The animals of the forest devoured the rest.

From under the piles we exhumed Moshe Boim. Yokel Cohen, Grin pal's son in law and Litchi Katzenberg were taken out at the Fabricant forest.

We gathered all the dead victims and buried at the cemetery.

[next](#)

[prev.](#)

מה שנותר מבית הקברות היהודי בבילגוראיי, צולם ב 1948

[next](#)

[prev.](#)

What was left from the Bilgoraj Jewish Cemetery. Most of the gravestone uprooted, walls demolished.
[photo November 1948]

בבית הקברות היהודי בבילגוראיי 1948,
מימין לשמאל: יהודה [יידל] שארף, יואל לנגבורד, בן-ציון רוזנבוים, חיים שטרן

next

prev.

In the Bilgoraj Jewish Cemetery 1948.
Left to right: Haim Stern, Ben-Zion Rozenboim, Joel Langbord, Jehuda [idel] Sharph

העברת הגופות מהמקומות שמצאום לבית הקברות.

[next](#) [prev.](#)

Transferring the corpses from the places of murder to the Bilgoraj Jewish Cemetery.

העברת הגופות מהמקומות שמצאום לבית הקברות.

[next](#)

[prev.](#)

Transferring the corpses from the places of murder to the Bilgoraj Jewish Cemetery.

next

הקבורה מחדש בבית העלמין היהודי בבילגוראיי
בן-ציון רוזנבוים, חיים שטרן, יואל לנגבורד, יהודה [יידל] שארף, לעמל וידרפלץ.

next

prev.

Reburials of the victims In the Bilgoraj Jewish Cemetery.

Left to right: Lemmel Viderfeltz, Jehuda [idel] Sharp , Joel Langbord, Haim Stern and Ben-Zion Rozenboim .

הקבורה מחדש בבית העלמין היהודי בבילגוראיי
בן-ציון רוזנבוים, חיים שטרן, יואל לנגבורד, יהודה [יידל] שארף, לעמל וידרפלץ.

next

prev.

Reburials of the victims In the Bilgoraj Jewish Cemetery.

Left to right: Lemmel Viderfeltz, Jehuda [idel] Sharp , Joel Langbord, Haim Stern and Ben-Zion Rozenboim .